

MinisterievanPropaganda.org

LENIN

**Een
voordracht
over de
revolutie
van 1905**

Anno '20
Bouwhuis.

Een voordracht
over de revolutie van 1905

Proletariërs aller landen, verenigt u!

Lenin

**Een
voordracht
over de
revolutie
van 1905**

 Uitgeverij Progres • Moskou

Deze vertaling van 'Een voordracht over de revolutie van 1905' is gedaan aan de hand van het 30ste deel van de 5de uitgave van de Volledige Werken van W. I. Lenin, verzorgd door het Instituut voor het Marxisme-Leninisme bij het CC van de CPSU.

Jonge kameraden, partijgenoten!*

Wij gedenken vandaag de twaalfde verjaardag van de 'Bloedige Zondag', die terecht als het begin van de Russische revolutie wordt beschouwd.

Duizenden arbeiders — wel te verstaan geen sociaal-democraten, maar vrome en de tsaar toegedane lieden — begeven zich onder leiding van de priester Gapon uit alle stadswijken naar het centrum van de hoofdstad, naar het plein voor het Winterpaleis om de tsaar een petitie te overhandigen. De arbeiders dragen heiligenbeelden met zich mee en hun toenmalige leider Gapon verzekerde de tsaar schriftelijk dat hij voor de onschendbaarheid van diens persoon instond en smeekte hem voor het volk te verschijnen.

Er worden militairen op de been gebracht. Ulanen en kozakken werpen zich met het blanke wapen op de menigte, er wordt op de ongewapende arbeiders geschoten die de kozakken op hun knieën smeekten hen bij de tsaar toe te laten. Volgens de mededelingen van de politie waren er meer dan duizend doden, meer dan tweeduizend gewonden. De verbittering van de arbeiders was onbeschrijfelijk.

Ziehier het algemene beeld van de 22ste januari 1905, de Bloedige Zondag.

Om U de historische betekenis van deze gebeurtenis duidelijker te maken, zal ik enkele gedeelten uit de arbeiderspetitie voorlezen. De petitie begint als volgt:

Wij arbeiders, inwoners van Petersburg, komen tot U. Wij zijn elendige, beschimpte slaven, verstikt door despotisme en willekeur. Toen de grens van ons geduld bereikt was, legden wij de arbeid neer en verzochten onze meesters ons slechts datgene te geven zonder hetwelk het leven een marteling is. Maar alles werd afgewezen, alles is naar de me-

* 'Een voordracht over de revolutie van 1905' werd door Lenin in het Duits gehouden op 22 januari 1917 in het Volkshuis van Zürich in een bijeenkomst van de organisatie der Zwitserse arbeidersjeugd. *Red.*

ning van de fabrikanten onwettig. Wij hier, vele duizenden, zowel als het gehele Russische volk, hebben geen mensenrechten. Door Uw ambtenaren zijn wij slaven geworden.'

De petitie somt de volgende eisen op: amnestie, burgerlijke vrijheden, normaal arbeidsloon, geleidelijke overdracht van de grond aan het volk, het bijeenroepen van een constituerende vergadering op grondslag van algemeen en gelijk kiesrecht, en besluit met de woorden:

'Sire, help Uw volk! Vernietig de scheidsmuur tussen U en het volk!... Beveel de inwilliging van onze verzoeken en U zult Rusland gelukkig maken; zo niet, dan sterven wij hier.'

Slechts twee wegen staan ons open: vrijheid en geluk of het graf.'

Het wordt ons zonderling te moede als wij *thans* deze petitie van de onontwikkelde, ongeletterde, door een patriarchale priester geleide arbeiders lezen. Onwillekeurig dringt zich de parallel tussen deze naïeve petitie en de huidige vredesresoluties van de sociaal-pacifisten, d.w.z. van hen die socialisten willen zijn maar in werkelijkheid slechts burgerlijke fraseurs zijn, aan ons op. De onontwikkelde arbeiders van het voor-revolutionaire Rusland wisten niet dat de tsaar het hoofd van een *heersende klasse* is, nl. van de klasse der grootgrondbezitters, die reeds met duizend draden met de grote bourgeoisie zijn verbonden en die vastbesloten zijn hun monopolies, privileges en winsten met alle middelen van het geweld te verdedigen. De huidige sociaal-pacifisten, die (in alle ernst) voor 'zeer ontwikkelde' mensen willen doorgaan, weten niet dat het even dom is van burgerlijke regeringen, die een imperialistische roofoorlog voeren, een 'democratische' vrede te verwachten als te denken dat men met vreedzame petitie's de bloedsaai tot democratische hervormingen kan bewegen.

Het grote verschil bij dit alles is echter, dat de huidige sociaal-pacifisten voor een aanzienlijk deel huichelaars zijn die het volk door goedaardige praatjes van de revolutionaire strijd willen afhouden, terwijl de onontwikkelde arbeiders van het voor-revolutionaire Rusland door hun daden hebben bewezen dat zij oprechte mensen waren, die voor het eerst tot politiek bewustzijn ontwaakten.

Juist in dit ontwaken van de geweldige volksmassa's tot politiek bewustzijn en revolutionaire strijd ligt de historische betekenis van de 22ste januari 1905.

'Er is in Rusland nog geen revolutionair volk' — had *twee dagen* voor de 'Bloedige Zondag' de toenmalige leider van de Russische liberalen, de heer Peter Stroewe geschreven, die toentertijd een illegaal, vrij, buitenlands orgaan uitgaf. Zo dwaas kwam deze 'hoogontwikkelde', hoogmoedige en aartsdomme leider van de burgerlijke reformisten de gedachte voor dat een boerenland van analfabeten een revolutionair volk kan baren! Zo vast waren de toenmalige — evenals de huidige — reformisten ervan overtuigd dat een werkelijke revolutie onmogelijk is!

Voor de 22ste (volgens de Russische tijdrekening 9de) januari 1905 bestonden de revolutionaire partijen van Rusland uit een handjevol mensen — voor een 'sekte' werden we door de toenmalige (net als door de huidige!) reformisten uitgescholden. Enkele honderden revolutionaire organisatoren, enkele duizenden leden van plaatselijke organisaties, een half dozijn niet vaker dan éénmaal per maand verschijnende revolutionaire bladen, die hoofdzakelijk in het buitenland waren uitgegeven en met ontzaglijke moeilijkheden en opofferingen Rusland werden binnengesmokkeld —, dat waren de revolutionaire partijen van Rusland, met in de eerste plaats de revolutionaire sociaal-democratie vóór 22 januari 1905. Deze omstandigheid gaf de even bekrompen als hoogmoedige reformisten formeel het recht te beweren dat er in Rusland nog geen revolutionair volk bestond.

Enkele maanden later echter was het beeld volkomen veranderd! Honderden revolutionaire sociaal-democraten groeiden 'plotseling' tot drie miljoen proletariërs. De proletarische strijd veroorzaakte een grote gisting, gedeeltelijk een revolutionaire beweging binnen de massa van 50 à 100 miljoen boeren; de boerenbeweging verwekte sympathie in het leger en leidde tot soldatenopstanden, tot gewapende gevechten van het ene deel van het leger tegen het andere. Zo geraakte het reusachtige land met zijn 130 miljoen inwoners in de revolutie, zo is uit het slapende Rusland het Rusland van het revolutionaire proletariaat en van het revolutionaire volk ontstaan.

Het is noodzakelijk deze overgang te bestuderen, de mogelijkheden ervan, de methoden en wegen om zo te zeggen, te begrijpen.

Het belangrijkste middel van deze overgang was de *massale staking*. Het bijzondere karakter van de Russische revo-

lutie is juist, dat zij volgens haar sociale inhoud een *burgerlijk-democratische*, volgens haar strijdmiddelen echter een *proletarische* was. Zij was burgerlijk-democratisch omdat het doel, waarnaar zij rechtstreeks streefde en dat zij rechtstreeks met haar eigen krachten kon bereiken, de democratische republiek was, de achturige werkdag, verbeurdverklaring van het enorme grootgrondbezit van de adel — maatregelen die de burgerlijke revolutie in Frankrijk in de jaren 1792 en 1793 voor een groot deel heeft verwezenlijkt.

De Russische revolutie was tegelijkertijd proletarisch, niet alleen in de zin dat het proletariaat de leidende kracht, de voorhoede van de beweging was, maar ook in de zin dat het specifieke proletarische strijdmiddel, nl. de staking, het voornaamste middel was voor het in beweging brengen van de massa's en het meest karakteristieke verschijnsel in de golvende loop van de beslissende gebeurtenissen.

De Russische revolutie is *de eerste* grote revolutie in de wereldgeschiedenis — en zij zal zeker niet de laatste zijn — waarin de politieke massastaking een buitengewoon grote rol speelde. Het is zelfs zo, dat men de gebeurtenissen van de Russische revolutie, de wisseling van haar politieke vormen niet kan begrijpen als men *de grondslag* van deze gebeurtenissen en van deze wisseling niet zoekt in de *statistiek van de stakingen*.

Ik weet heel goed dat droge statistische cijfers ongeschikt zijn voor een mondelinge voordracht en dat zij de toehoorders kunnen afschrikken. Ik kan echter niet nalaten U een paar afgeronde cijfers mede te delen, opdat U de werkelijke objectieve grondslag van de gehele beweging op zijn juiste waarde zult kunnen beoordelen. Het jaarlijkse gemiddelde aantal stakers in Rusland gedurende de *tien* jaren voor de revolutie bedroeg 43 000. Het totale aantal stakers in het tiental jaren voor de revolutie bedroeg dus 430 000. In januari 1905, de eerste maand van de revolutie, bedroeg het aantal stakers 440.000. Dus in *één* enkele *maand* meer dan in het gehele voorafgegane tiental jaren!

In geen kapitalistisch land ter wereld — zelfs niet in de verst ontwikkelde landen als Engeland, de Verenigde Staten van Amerika, Duitsland — heeft de wereld ooit zulk een grote stakingsbeweging beleefd als in Rusland in het jaar 1905. Het totale aantal stakers bedroeg 2 800 000,

meer dan anderhalf maal zo veel als het totale aantal fabrieksarbeiders! Dit bewijst natuurlijk niet dat de fabrieksarbeiders in de Russische steden beter ontwikkeld of sterker of strijdvaardiger waren dan hun broeders in West-Europa. Het tegendeel is het geval.

Het bewijst echter hoe groot de sluimerende energie van het proletariaat wel kan zijn. Het bewijst dat in een revolutionaire periode het proletariaat een — ik zeg dit zonder enige overdrijving op grond van de meest nauwkeurige gegevens van de Russische geschiedenis — *honderd maal* zo grote gevechtskracht *kan* ontwikkelen als in gewone, rustige tijden. Het bewijst dat de mensheid tot aan het jaar 1905 nog niet heeft geweten hoe reusachtig, hoe groots de toeneming van de krachten van het proletariaat kan en zal zijn wanneer het er op aankomt voor werkelijk grote doeleinden werkelijk revolutionair te strijden.

De geschiedenis van de Russische revolutie laat ons zien dat het juist de voorhoede, de elite van de loonarbeiders is geweest die met de grootste taaiheid en met de grootste opofferingsgezindheid de strijd heeft gevoerd. Hoe groter de omvang van de fabrieken, des te hardnekkiger duurden de stakingen voort, des te belangrijker de rol van het proletariaat in de strijd. Drie grote steden, die de meest bewuste en talrijkste arbeidersmassa's bezitten, nl. Petersburg, Riga en Warschau, leverden een veel hoger aantal stakers op in verhouding tot het totale aantal arbeiders dan alle steden, om van het platteland niet te spreken.

De metaalarbeiders vormen in Rusland — zoals ook waarschijnlijk in andere kapitalistische landen — de voorhoede van het proletariaat. En hier zien wij het volgende leerzame feit: op iedere honderd fabrieksarbeiders in Rusland in het algemeen waren er in 1905 160 stakers. Daartegenover waren er op iedere honderd *metaalarbeiders* in hetzelfde jaar 320 stakers! Men heeft berekend dat iedere Russische fabrieksarbeider als gevolg van de stakingen in 1905 tien roebel — ongeveer 26 franc volgens de koers van voor de oorlog — verlies heeft geleden, als het ware aan de strijd heeft geofferd. Nemen wij evenwel de metaalarbeiders afzonderlijk, dan krijgen wij een *driemaal zo hoog bedrag*! De beste elementen van de arbeidersklasse gingen vooraan, de weifelenden meesleurend, de slapenden wekkend, de zwakken aanmoedigend.

Zeer kenmerkend was gedurende de revolutie de verstrengeling van economische met politieke stakingen. Ongetwijfeld heeft pas het innige verband tussen deze beide vormen van stakingen de grote kracht van de beweging gewaarborgd. Men zou de brede massa van de uitgebuiten nooit in een revolutionaire beweging kunnen meeslepen als deze massa niet dagelijks voorbeelden te zien kreeg hoe de loonarbeiders in de meest verschillende takken van industrie de kapitalisten rechtstreekse, onmiddellijke verbeteringen van hun toestand afdwongen. Door deze strijd kwam er een nieuwe geest in de gehele massa van het Russische volk. Eerst nu werd de oude Adam van het feodale, logge, patriarchale, vrome, gehoorzame Rusland werkelijk afgelegd; eerst nu kreeg het Russische volk een werkelijk democratische, werkelijk revolutionaire opvoeding.

Als de burgerlijke heren en hun kritiekloze naäpers, de socialistische reformisten, zo gewichtigdoenerig over de 'opvoeding' van de massa's spreken bedoelen zij gewoonlijk iets schoolmeesterachtigs, pedants dat de massa demoraliseert en burgerlijke vooroordelen inprent.

De werkelijke opvoeding van de massa's kan nooit gescheiden worden van de zelfstandige politieke en in het bijzonder revolutionaire strijd van de massa zelf. Pas in de strijd wordt de uitgebuite klasse opgevoed, pas de strijd maakt haar bewust van haar krachten, verruimt haar horizon, vergroot haar bekwaamheid, verheldert haar verstand, staalt haar wil. En daarom moesten zelfs de reactionairen erkennen dat het strijdjaar 1905, het 'dolle' jaar, het patriarchale Rusland definitief ten grave heeft gedragen.

Laten wij nu de verhouding tussen de metaalarbeiders en de textielarbeiders in Rusland gedurende hun stakingsstrijd in 1905 eens nader bekijken. De metaalarbeiders zijn de best betaalde, intelligentste, cultureel het hoogst staande proletariërs. De textielarbeiders, wier aantal in Rusland in 1905 tweeëneenhalf maal zo groot was als dat van de metaalarbeiders, vormen het meest achterlijke, slechtst betaalde gedeelte van de massa en hebben meestal hun verbinding met hun boerenfamilies op het land niet definitief verbroken. En hier zien wij het volgende zeer gewichtige feit:

De stakingen van de metaalarbeiders tonen ons in de loop van het gehele jaar 1905 het overwicht van de politieke stakingen op de economische, met name aan het eind van

het jaar. Daarentegen zien wij bij de textielarbeiders in het begin van 1905 een zeer groot overwicht van de economische stakingen dat pas aan het einde van het jaar in een overwicht van politieke stakingen verandert. Het is dus duidelijk dat slechts de economische strijd, slechts de strijd voor onmiddellijke, rechtstreekse verbeteringen van hun toestand de achterlijke lagen van de uitgebuite massa in beweging kan brengen, haar werkelijk opvoedt en — in een revolutionair tijdperk — in de loop van weinige maanden tot een leger van politieke strijders maakt.

Daartoe was natuurlijk ook nodig dat de voorhoede van de arbeiders de klassenstrijd niet als een strijd voor de belangen van een kleine bovenlaag beschouwde — zoals de reformisten de arbeiders maar al te dikwijls trachten wijs te maken —, maar dat de proletariërs werkelijk als voorhoede van de meerderheid der uitgebuiten optreden, deze meerderheid zelf in de strijd meeslepen, zoals in Rusland in 1915 is geschied en zoals het ongetwijfeld in de komende proletarische revolutie in Europa moet en zal geschieden.

Het begin van het jaar 1905 bracht de eerste grote golf van de stakingsbeweging over het gehele land. Reeds in de lente van dat jaar zien we het ontwaken van de eerste grote, niet slechts economische maar ook politieke *boerenbeweging* in Rusland. Welk een historische betekenis deze ommekeer voor de geschiedenis heeft kan alleen hij begrijpen wie zich voor de geest haalt dat de boerenmassa in Rusland eerst in 1861 uit de ergste lijfeigenschap werd bevrijd, dat de boeren voor het merendeel analfabeten zijn, in ontstellende nood leven, onderdrukt door de grootgrondbezitters, dom gehouden door de popen, geïsoleerd van elkaar door de enorme afstanden en door het bijna volslagen ontbreken van wegen.

In 1825 heeft Rusland voor de eerste maal een revolutionaire beweging tegen het tsarisme gezien en deze beweging werd bijna uitsluitend door de adel vertegenwoordigd. Sindsdien en tot het jaar 1881, toen Alexander II door terroristen werd gedood, stonden intellectuelen uit de middenstand aan het hoofd van de beweging. Zij gaven blijk van de grootste zelfopoffering en deden de gehele wereld door hun heldhaftige terroristische strijdmethoden verbaasd staan. Ongetwijfeld vielen deze offers niet tevergeefs, ongetwijfeld hebben zij — zowel direct als indirect — bijgedragen tot de latere revolutionaire opvoeding van het Rus-

sische volk. Maar hun onmiddellijke doel, het verwekken van een volksrevolutie, hebben zij niet bereikt en konden zij ook niet bereiken.

Dit gelukte pas aan de revolutionaire strijd van het proletariaat. Pas de golven van de massastaking, die over het hele land sloegen in verband met de wrede lessen van de imperialistische Russisch-Japanse oorlog, hebben de brede massa der boeren uit hun lethargie gewekt. Het woord 'staker' heeft bij de boeren een nieuwe betekenis gekregen: het betekende zoiets als opstandeling, revolutionair, wat vroeger met het woord 'student' werd uitgedrukt. Maar aangezien de 'student' tot de middenstand behoorde, tot de 'geletterde' lieden, tot de 'heren', was hij het volk vreemd. De 'staker' daarentegen kwam zelf uit het volk voort, behoorde zelf tot de uitgebuiten, kwam zo vaak, uit Petersburg verbannen, naar het dorp en vertelde de dorpsgenoten van de brand die de steden had aangegrepen en die zich zowel tegen de adel als tegen de kapitalisten richtte. Er verscheen een nieuw type in het Russische dorp, de jonge, zogenaamd 'bewuste' boer. Hij stond op goede voet met de 'stakers', las kranten en vertelde de boeren van de gebeurtenissen in de steden, hij lichtte de dorpsgenoten in over de betekenis van de politieke eisen, hij moedigde hen aan tot de strijd tegen die adellijke grootgrondbezitters, tegen de popen en de ambtenaren.

De boeren kwamen in groepen bijeen, bespraken hun toestand en gingen allengs tot de strijd over: in scharen trokken zij op tegen de grootgrondbezitters, staken hun paleizen en herenhuizen in brand of plunderden hun voorraden, namen graan en andere levensmiddelen in bezit, joegen de politieambten weg, eisten overdracht van de grond van de reusachtige landerijen van de adel aan het volk.

In de lente van 1905 was de boerenbeweging nog maar in haar begin, ze omvatte slechts de minderheid van de districten, nl. ongeveer een zevende gedeelte daarvan.

Maar de vereniging van de proletarische massastaking in de steden met de boerenbeweging op het land was reeds voldoende om ook de 'stevigste' en laatste steunpilaar van het tsarisme aan het wankelen te brengen. Ik bedoel *het leger*.

Militaire opstanden, zowel bij de marine als in het leger, nemen een aanvang. Iedere grote golving van de stakingsbeweging en de boerenbeweging gedurende de revolutie gaat met soldatenopstanden in alle delen van Rusland gepaard. De beroemdste van deze opstanden is wel de munterij op het slagschip 'Vorst Potjomkin' van de Zwarte Zeevloot, dat in handen van de opstandelingen geraakte, aan de revolutie in Odessa heeft deelgenomen en dat zich na de nederlaag van deze revolutie en na de mislukte pogingen om andere havens (b.v. Feodosia op de Krim) te veroveren aan de Roemeense overheid te Constantza heeft overgegeven.

Staat U mij toe een kleine episode uit deze opstand van de Zwarte Zeevloot uitvoerig te beschrijven, opdat U zich een concreet beeld van de gebeurtenissen op het hoogtepunt van hun ontwikkeling kunt vormen:

'De bijeenkomsten van revolutionaire arbeiders en matrozen kregen een georganiseerd karakter en werden steeds veelvuldiger. Daar er geen militairen tot de vergaderingen van de arbeiders werden toegelaten, begonnen de arbeiders in groten getale de meetings van de soldaten te bezoeken. Men kwam met duizenden bijeen. Het denkbeeld van gemeenschappelijk optreden vond levendige weerklank. In de meer bewuste compagnieën werden gedelegeerden gekozen.

De militaire autoriteiten achtten toen de tijd gekomen maatregelen te nemen. De pogingen van enkele officieren om op de meetings "patriottische" redevoeringen te houden hadden een alledroevigst resultaat: de in discussies geoefende matrozen dreven hun superieuren smadelijk op de vlucht. Na het mislukken van deze pogingen werd besloten de meetings helemaal te verbieden. Op de ochtend van de 24ste november 1905 werd voor de poorten van de marinekazernes een gevechtsscompagnie in volle uitrusting opgesteld. De vice-admiraal Pisarewski gaf voor allen duidelijk hoorbaar het bevel: "Niemand mag uit de kazernes worden gelaten! In geval van ongehoorzaamheid — schieten!" Uit de compagnie tot welke dit bevel gericht was trad de matroos Petrow naar voren, laadde voor aller ogen zijn geweer en doodde met het ene schot de overste Stein van het regiment van Bialystok en verwondde met het tweede de vice-admiraal Pisarewski. De officier gaf het bevel: "Neem hem gevangen!" Niemand verroerde zich van zijn plaats. Petrow wierp zijn geweer op de grond. "Waarom blijven jullie daar staan? Neem me toch gevangen!" Hij werd gevangen genomen. De van alle kanten samengestroomde matrozen eisten stormachtig zijn vrijlating en verklaarden dat zij borg voor hem stonden. De opwinding had haar hoogtepunt bereikt.

"Petrow, het schot is zeker toevallig afgegaan?" vroeg de officier hem om voor zichzelf een uitweg te vinden.

"Wat heet toevallig! Als je uit het gelid treedt, laadt en aanlegt, is dat soms toevallig?"

"De manschappen eisen je vrijlating"...

En Petrow werd vrijgelaten. Maar daar wilden de matrozen het niet bij laten. Alle dienstdoende officieren werden gevangengenomen, ontwapend en naar de kanselarij gebracht... De afgevaardigden van de matrozen, ongeveer 40 man, beraadslaagden de hele nacht door. Er werd besloten de officieren vrij te laten, maar hen niet meer in de kazernes toe te laten.'...

Dit kleine beeld laat U zien hoe de gebeurtenissen zich bij de meeste militaire opstanden afspeelden. De revolutionaire gisting onder het volk kon niet anders dan ook de troepen aantasten. Het is kenmerkend dat vooral *die elementen* van de marine en het leger, die voornamelijk uit de industriële arbeidersmassa waren gerecruteerd en voor wie een zo goed mogelijke technische opleiding werd geëist, b.v. de sappeurs, leiders voor de beweging leverden. De grote massa echter was nog te naïef, te vreedzaam, te goedmoedig, te christelijk gestemd. Zij ontvlamde weliswaar vrij gemakkelijk, ieder geval van onrechtvaardigheid, van te ruw optreden door officieren, slecht eten enz. kon hen in verontwaardiging doen ontsteken. Maar het ontbrak aan doorzettingsvermogen, aan helder besef van de taak, men begreep niet dat slechts het meest energieke voortzetten van de gewapende strijd, slechts de overwinning op alle militaire en burgerlijke autoriteiten, dat slechts het ten val brengen van de regering en de verovering van de macht in de gehele staat de enige waarborg voor het succes van de revolutie kon zijn.

De grote massa van de matrozen en soldaten raakte gemakkelijk verontwaardigd, maar even gemakkelijk beging zij de naïve domheid de gevangen genomen officieren vrij te laten en liet zij zich door beloften en mooie woorden van de overheid kalmeren — de overheid won daardoor kostbare tijd, liet versterkingen aanrukken, bracht onenigheid in de gelederen van de opstandelingen en tot slot volgden steeds de vreedste onderdrukking en de terechtstelling van de leiders.

Het is bijzonder interessant de militaire opstanden in Rusland in 1905 te vergelijken met de militaire opstand van de dekabristen in 1825. Toentertijd waren het bijna uitsluitend officieren en vooral adellijke officieren die, besmet door aanraking met de democratische ideeën in Europa gedurende de napoleontische oorlogen, leiding gaven aan de politieke beweging. Het overgrote deel van de soldaten, toentertijd nog lijfeigen boeren, gedroeg zich passief.

De geschiedenis van het jaar 1905 toont ons een volkomen tegenovergesteld beeld. De officieren waren, op enkele uitzonderingen na, of burgerlijk-liberaal, reformistisch of direct contrarevolutionair gezind. De arbeiders en de boeren in soldatenuniform waren de ziel van de opstanden: de beweging werd meer en meer een volksbeweging, zij omvatte voor de eerste maal in de geschiedenis van Rusland de meerderheid van de uitgebuiten. Wat ontbrak was enerzijds het doorzettingsvermogen, de vastberadenheid van de massa's die te veel aan al te goed vertrouwen leden; anderzijds echter de organisatie van de revolutionaire sociaal-democratische arbeiders in uniform, die niet wisten hoe de leiding in eigen handen te nemen, zich aan het hoofd van het revolutionaire leger te stellen en tot de aanval tegen de regeringsmacht over te gaan.

In het voorbijgaan zij opgemerkt dat deze beide gebreken niet alleen door de algemene ontwikkeling van het kapitalisme, maar ook door de huidige oorlog — wellicht langzamer dan wij wensen, maar beslist — uit de weg worden geruimd...

In ieder geval leert ons de geschiedenis van de Russische revolutie, zowel als de geschiedenis van de Commune van Parijs in 1871 op gebiedende wijze dat het militarisme nooit en te nimmer op een andere manier kan worden overwonnen en afgeschaft dan door de zegevierende strijd van een deel van het volksleger tegen het andere. Het is niet voldoende het militarisme te verwensen, te vervloeken, het 'af te wijzen', het schadelijke ervan met de kritiek der argumenten te bewijzen; het is dom vreedzaam dienst te weigeren — het komt er op aan het revolutionaire bewustzijn van het proletariaat wakker te houden en wel niet slechts in het algemeen, maar zijn beste elementen concreet er op voor te bereiden zich op het ogenblik van de sterkste gisting in het volk aan het hoofd van het revolutionaire leger te stellen.

Hetzelfde leert ons de dagelijkse ervaring van iedere willekeurige kapitalistische staat. Iedere 'kleine' crisis die zulk een staat doormaakt toont ons in het klein de elementen en de kiemen van de strijd, die zich bij een grote crisis onvermijdelijk in het groot moet herhalen. En wat is b.v. iedere staking anders dan een kleine crisis van de kapitalistische maatschappij? Heeft niet de Pruisische minister van

binnenlandse zaken, de heer von Puttkamer, gelijk gehad toen hij de beroemde uitspraak deed: 'In iedere staking loert de hydra van de revolutie'? Bewijst het inzetten van militairen gedurende stakingen in alle, zelfs in de — met verlof gezegd — vreedzaamste en meest 'democratische' kapitalistische landen niet *hoe* het er in tijden van werkelijk grote crises zal uitzien?

Maar keren wij tot de geschiedenis van de Russische revolutie terug.

Ik heb getracht te schetsen hoe de proletarische stakingen het gehele land en de brede, meest achterlijke lagen van de uitgebuiten in beweging hebben gebracht, hoe de boerenbeweging begon en hoe deze door militaire opstanden werd begeleid.

In de herfst van 1905 bereikte de gehele beweging haar hoogtepunt. Op de 19de (6de) augustus verscheen de proclamatie van de tsaar over het instellen van een volksvertegenwoordiging. De z.g. Boelygin-Doema werd ingesteld op grondslag van een kieswet die slechts een belachelijk klein aantal kiesgerechtigden toeliet en dit eigenaardige 'parlement' geen wetgevende, doch slechts *raadgevende*, consultatieve bevoegdheid verleende!

De bourgeoisie, de liberalen, de opportunisten waren bereid dit 'geschenk' van de angstig geworden tsaar met beide handen aan te nemen. Zoals alle reformisten hebben ook onze reformisten in 1905 niet kunnen begrijpen dat er historische situaties voorkomen, waarin de hervormingen en in het bijzonder de beloften van hervormingen *uitsluitend* ten doel hebben de gisting onder het volk tot bedaren te brengen, de revolutionaire klasse te bewegen haar strijd te staken of althans te verzwakken.

De revolutionaire sociaal-democratie van Rusland heeft het ware karakter van dit octrooi, van dit geschenk van een schijnconstitutie in augustus 1905 heel goed begrepen. En daarom stelde zij zonder een ogenblik te aarzelen de leuze op: Weg met de 'raadgevende' Doema! Boycot de Doema! Weg met de tsaristische regering! Voortzetting van de revolutionaire strijd tot deze regering ten val is gebracht! Niet de tsaar, maar de voorlopige revolutionaire regering moet de eerste de ware volksvertegenwoordiging in Rusland bijeenroepen!

De geschiedenis heeft de revolutionaire sociaal-democra-

ten in zoverre gelijk gegeven dat de *Boelygin-Doema* nooit bijeen werd geroepen. De revolutionaire storm heeft haar weggevaagd voordat ze tot stand kwam en de tsaar gedwongen een nieuwe kieswet uit te vaardigen waarin het aantal kiesgerechtigden aanzienlijk was uitgebreid en het wetgevende karakter van de Doema werd erkend.

Oktober en december 1905 zijn als het hoogtepunt in de stijgende lijn van de Russische revolutie te beschouwen. Alle bronnen van de revolutionaire kracht van het volk openden zich nog veel wijder dan vroeger. Het aantal stakers dat in januari 1905, zoals ik U reeds mededeelde, 440 000 bedroeg, overtrof in oktober 1905 het half miljoen, let wel: in één enkele maand! En bij dit aantal dat *alleen* betrekking heeft op fabrieksarbeiders moeten nog enkele honderdduizenden spoorwegambtenaren, post- en telegraaf-beambten en dergelijke meer worden gevoegd.

De algemene Russische spoorwegstaking legde het spoorwegverkeer stil en verlamde ten zeerste de regeringsmacht. De deuren van de universiteiten werden geopend en de collegezalen, die in rustige tijden er uitsluitend toe dienen de jonge hoofden met professorale kathederswijsheid vol te proppen om er gehoorzame dienaars van de bourgeoisie en het tsarisme van te maken, dienden thans tot vergaderzalen voor duizenden en duizenden arbeiders, ambachtslieden en dienstboden die openlijk en vrij politieke aangelegenheden bespraken.

De vrijheid van drukpers werd veroverd. De censuur werd eenvoudig opzij geschoven. Geen uitgever waagde het meer aan de autoriteiten het verplichte censuurexemplaar af te leveren en de autoriteiten waagden het niet iets daartegen te ondernemen. Voor de eerste maal in de Russische geschiedenis verschenen er vrij revolutionaire kranten in Petersburg en in andere steden. In Petersburg alleen verschenen drie sociaal-democratische dagbladen met een oplage van 50 000 tot 100 000 exemplaren ieder.

Het proletariaat marcheerde aan het hoofd van de beweging. Het had zich tot taak gesteld de achturendag langs revolutionaire weg te veroveren. De strijdkreet van het Petersburgse proletariaat luidde in die tijd: '*De achturendag en wapens!*' Voor een steeds toenemend aantal arbeiders was het namelijk duidelijk dat slechts de gewapende strijd over het lot van de revolutie kan en zal beslissen.

In het vuur van de strijd werd een eigenaardige massaorganisatie geschapen: de beroemde *sowjets van arbeidersafgevaardigden*, vergaderingen van afgevaardigden uit iedere fabriek. En deze *sowjets van arbeidersafgevaardigden* begonnen in verschillende steden van Rusland meer en meer de rol van een voorlopige revolutionaire regering te vervullen, de rol van organen en leiders van de opstand. Er werden pogingen gedaan *sowjets* van soldaten- en matrozenafgevaardigden op te richten en deze met de *sowjets* van arbeidersafgevaardigden te verenigen.

Vele steden in Rusland beleefden in die dagen een periode van verschillende plaatselijke, zeer kleine 'republieken', toen de regeringsmacht werd afgezet en de *sowjet* van arbeidersafgevaardigden werkelijk als een nieuwe staatsmacht functioneerde. Helaas waren deze perioden te kort en de 'overwinningen' te zwak, te geïsoleerd.

De boerenbeweging nam in de herfst van 1905 nog groter afmetingen aan. Meer dan *een derde* van de districten in het gehele land waren in die tijd door zogenaamde 'boerenonlusten' en rechtstreekse boerenopstanden aangetast. De boeren hebben van ongeveer 2000 landgoederen de herenhuisen in brand gestoken en de door adellijke rovers aan het volk ontstolen levensmiddelen onder elkaar verdeeld.

Helaas werd dit werk niet grondig genoeg verricht! Helaas hebben de boeren toen slechts een vijftiende van het totale aantal adellijke behuizingen verwoest, slechts een vijftiende deel van hetgeen zij hadden *behoren* te vernietigen om de schande van het feodale grootgrondbezit volkomen van het aangezicht van het Russische land weg te vagen. Helaas traden ook de boeren te verbrokkeld, te gedesorganiseerd, te weinig aanvallend op en dit was een van de voornaamste oorzaken van de nederlaag van de revolutie.

Onder de onderdrukte volkeren van Rusland vlamde de nationale bevrijdingsbeweging op. In Rusland wordt meer dan *de helft, bijna drie vijfden* (om precies te zijn: 57%) van de bevolking nationaal onderdrukt; zij bezitten niet eens de vrijheid van moedertaal; zij worden gewelddadig 'gerussificeerd'. De mohammedanen b.v., van wie er tientallen miljoenen in Rusland leven, organiseerden toentertijd — het was in het algemeen het tijdperk van de reusachtige groei van de meest verschillende organisaties — met verwonderlijke snelheid een mohammedaanse bond.

Om de vergadering en vooral de jongeren te laten zien hoe de nationale bevrijdingsbeweging in samenhang met de arbeidersbeweging in het toenmalige Rusland als uit de bodem omhoogschoot, zal ik U een klein voorbeeld geven.

In december 1905 verbrandden de Poolse schoolkinderen in honderden scholen alle Russische boeken, platen en portretten van de tsaren, ranselden en verdreven Russische onderwijzers en Russische kameraden uit de scholen met de kreet: 'Weg met jullie naar Rusland!' De eisen van de Poolse leerlingen van de middelbare scholen waren o.a. de volgende: '1) het plaatsen van alle middelbare scholen onder het gezag van de *sowjet* van arbeidersafgevaardigden; 2) het houden van gemengde leerlingen- en arbeidersvergaderingen in de schoollokalen; 3) het dragen op het gymnasium van rode bloezen om de verbondenheid met de komende proletarische republiek tot uitdrukking te brengen' enz.

Hoe hoger de golven van de beweging zich verhieven, met des te grotere energie en onverbiddelijkheid bereidde de reactie zich op de strijd tegen de revolutie voor. Door de revolutie van 1905 werd bewezen hetgeen Karl Kautsky in 1902 (hij was toen nog — het zij in het voorbijgaan gezegd — een revolutionaire marxist en geen verdediger van de sociaal-patriotten en opportunisten zoals nu) in zijn werk 'De sociale revolutie' had geschreven, namelijk:

'... De komende revolutie... zal minder op een plotselinge opstand tegen de overheid dan wel op een langdurige *burgeroorlog* lijken...'

Zo is het ook gegaan! Zo zal het zeker ook in de komende Europese revolutie geschieden!

De haat van het tsarisme richtte zich in het bijzonder tegen de joden. Enerzijds leverden de joden een bijzonder hoog percentage (in verhouding met het totaal van de joodse bevolking) van de leiders van de revolutionaire beweging. Ook thans — het zij terloops opgemerkt — hebben de joden de verdienste dat zich onder hen, vergeleken met andere naties een aanmerkelijk hoger percentage vertegenwoordigers van de internationalistische stroming bevindt. Anderzijds wist het tsarisme bijzonder goed de ergste vooroordelen van de meest achterlijke lagen van de bevolking tegen de joden uit te buiten. Zo kwamen de meestal door de politie ondersteunde, zoal niet direct geleide *pogroms* tot stand — in honderd steden telde men gedurende deze tijd

meer dan 4 000 doden, meer dan 10 000 verminkten —, die monsterachtige slachtingen van vreedzame joden, vrouwen en kinderen, die het bloedige tsarisme in de gehele beschaafde wereld zo gehaat hebben gemaakt. Ik bedoel natuurlijk gehaat door de werkelijk democratische elementen van de beschaafde wereld, en dat zijn *uitsluitend* de socialistische arbeiders, de proletariërs.

De bourgeoisie, ook die in de meest vrije, ook in de republikeinse landen van West-Europa, weet maar al te best haar huichelachtige frasen tegen de 'Russische gruwelen' te verbinden met de meest schaamteloze geldzaken, in het bijzonder met financiële steun aan het tsarisme alsook met de imperialistische uitbuiting van Rusland door middel van kapitaalexport enz.

Het hoogtepunt van de revolutie van 1905 was de decemberopstand in Moskou. Het kleine aantal opstandelingen, met name de georganiseerde en gewapende arbeiders — er waren er niet meer dan ongeveer *achtduizend* — bood gedurende negen dagen verzet aan de tsaristische regering die niet op het Moskouse garnizoen kon vertrouwen, dit integendeel achter slot en grendel moest houden en slechts dankzij de aankomst van het Semenowski-regiment uit Petersburg in staat was de opstand te onderdrukken.

De bourgeoisie gelooft de Moskouse december-opstand als iets 'kunstmatigs' te beschouwen en er de spot mee te drijven. In de Duitse zogenaamde 'wetenschappelijke' literatuur heeft b.v. professor Max Weber in een vrij groot werk over de politieke ontwikkeling van Rusland de Moskouse opstand een 'putsch' genoemd. '...De Lenin-groep' — schrijft onze 'hooggeleerde' professor — 'en een deel van de sociaal-revolutionairen hebben deze *onzinnige* opstand reeds lang van te voren voorbereid. ...'

Om deze professorale wijsheid van de laffe burgerij op haar juiste waarde te kunnen schatten, is het voldoende zich de droge getallen van de stakingsstatistiek in het geheugen te roepen. In januari 1905 waren er in Rusland slechts 123 000 zuiver politieke stakers, in oktober 330 000, *in december het maximum*, nl. 370 000 zuiver politieke stakers in één enkele maand! Als men de stijgende lijn van de revolutie, de boeren- en soldatenopstanden in gedachten de revue laat passeren zal men onmiddellijk tot de overtuiging komen dat het oordeel van de burgerlijke 'weten-

schap' over de december-opstand niet alleen belachelijk is maar een verlegenheidsfrase van de vertegenwoordigers van de laffe bourgeoisie, die in het revolutionaire proletariaat haar gevaarlijkste klassevijand ziet.

In werkelijkheid heeft de gehele ontwikkeling van de Russische revolutie noodzakelijkerwijs geleid tot de gewapende beslissende strijd tussen de tsaristische regering en de voorhoede van het klassebewuste proletariaat.

Waarin de zwakheden van de Russische revolutie, die haar voorlopige nederlaag ten gevolge hadden, bestonden, heb ik reeds in mijn vroegere uiteenzetting aangetoond.

Met het onderdrukken van de december-opstand begint de neergaande lijn van de revolutie. In deze periode zijn er ook hoogst belangwekkende momenten, vooral de tweemaal gedane poging van de meest strijdbare elementen van de arbeidersklasse om de terugtocht van de revolutie te onderbreken en deze in een nieuw offensief om te zetten.

Maar mijn tijd is bijna om — en ik wil het geduld van mijn toehoorders niet al te zeer op de proef stellen. En ik meen dat ik voor een goed begrip van de revolutie, van haar klassekarakter en haar drijfkrachten, van haar strijdmiddelen, het belangrijkste heb duidelijk gemaakt, voorzover zulk een reusachtig onderwerp overigens in een korte voordracht kan worden behandeld.

Nog slechts enkele korte opmerkingen over de wereld-historische betekenis van de Russische revolutie.

Rusland behoort zowel geografisch als economisch en historisch niet alleen tot Europa maar ook tot Azië. En daarom zien wij dat de Russische revolutie niet alleen heeft bereikt dat zij het grootste en achterlijkste land van Europa definitief uit zijn slaap heeft wakker geschud en een revolutionair volk heeft doen ontstaan dat geleid wordt door het revolutionaire proletariaat.

Zij heeft niet alleen dit bereikt. De Russische revolutie heeft heel Azië in beweging gebracht. De revoluties in Turkije, Perzië en China bewijzen dat de machtige opstand in het jaar 1905 diepe sporen heeft achtergelaten en dat haar invloed, die in de vooruitgang van *honderden en honderden* miljoenen mensen aan de dag treedt, onuitwisbaar is.

Op indirecte wijze heeft de Russische revolutie ook invloed op de landen in het westen uitgeoefend. Men moet niet vergeten dat zodra op 30 oktober 1905 het telegram betref-

fende het constitutionele manifest van de tsaar Wenen bereikte, deze tijding daar in geweldige mate tot de definitieve overwinning van het algemeen kiesrecht in Oostenrijk heeft bijgedragen.

Tijdens de zitting van het partijcongres van de Oostenrijkse sociaal-democratie, juist toen kameraad Ellenbogen — toentertijd nog geen sociaal-patriot, maar nog een kameraad — zijn voordracht over de politieke staking hield, werd dit telegram voor hem op tafel gelegd. Onmiddellijk werden de discussies afgebroken. Onze plaats is op de straat! — deze kreet weerklonk op de vergadering van de afgevaardigden van de Oostenrijkse sociaal-democratie. En de eerstvolgende dagen hebben zowel zeer grote straatdemonstraties in Wenen als barrikaden in Praag gezien. De overwinning van het algemene kiesrecht in Oostenrijk stond vast.

Al te vaak treft men West-Europeanen aan die over de Russische revoluties oordelen als zouden de gebeurtenissen, de gang van zaken, de strijdmiddelen in dit zo achterlijke land zeer weinig met de Westeuropese verhoudingen te vergelijken zijn en daarom nauwelijks ook maar enige praktische betekenis kunnen hebben.

Niets is minder waar dan deze mening.

De vormen zowel als de aanleiding van de komende strijd in de komende Europese revolutie zullen zeker in menig opzicht van die der Russische revolutie verschillen.

Maar desondanks blijft de Russische revolutie — juist wegens haar proletarisch karakter in de speciale betekenis van dit woord, waarover ik reeds heb gesproken — het *voorspel* van de naderende Europese revolutie. Het is namelijk in zoverre onbetwistbaar dat deze naderende revolutie slechts een proletarische kan zijn — en daarbij in een nog diepere betekenis, ook naar haar inhoud —, slechts een proletarische, socialistische revolutie! Deze naderende revolutie zal enerzijds in nog veel groter omvang aantonen dat slechts harde strijd en met name burgeroorlogen de mensheid van het juk van het kapitaal zullen kunnen bevrijden, anderzijds dat slechts de klassebewuste proletariërs als leiders van de grote meerderheid der uitgebuiten kunnen en zullen optreden.

Wij mogen ons niet laten misleiden door de thans in Europa heersende stilte als van het graf. Europa gaat zwanger van revolutie. De vreselijke gruwel van de imperialistische oorlog en de ellende teweeggebracht door de duurte

doen overal een revolutionaire stemming ontstaan, en de heersende klassen, de bourgeoisie en haar vertrouwensmannen, de regeringen, geraken meer en meer in een slop, waaruit zij zonder de grootste schokken in 't geheel geen uitweg kunnen vinden.

Zoals het in Rusland in 1905 onder leiding van het proletariaat kwam tot de volksopstand tegen de tsaristische regering met de verovering van de democratische republiek als doel, zo zullen de komende jaren juist in samenhang met deze roofoorlog in Europa onder leiding van het proletariaat volksopstanden doen ontstaan tegen de macht van het financierskapitaal, tegen de grote banken, tegen de kapitalisten, en deze schokken kunnen niet anders dan met de ont-eigening van de bourgeoisie, met de overwinning van het socialisme eindigen.

Wij, ouderen, zullen misschien de beslissende slagen van deze naderende revolutie niet beleven. Maar ik mag, geloof ik, met groot vertrouwen uitdrukking geven aan de hoop, dat de jeugd, die in de socialistische beweging van Zwitserland en van de gehele wereld zo uitstekend werkt, het geluk zal hebben in de komende proletarische revolutie niet alleen te strijden maar ook te overwinnen.

Geschreven vóór de 9de (22ste)

januari 1917 in de Duitse taal.

Voor het eerst gepubliceerd

op 22 januari 1925 in de „Pravda“ nr. 18.

Ondertekening: N. Lenin.

De uitgeverij PROGRES stelt het zeer op prijs Uw oordeel over de vertaling, de verzorging en de technische uitvoering van dit boek, alsook Uw verdere wensen te vernemen. Ons adres is:

ZOEBOWSKI BOULEVARD 21
MOSKOU USSR

В. И. ЛЕНИН
ДОКЛАД О РЕВОЛЮЦИИ
1905 ГОДА

ПО ТОЛКОВОМУ ИЗДАНИЮ